

Oponentní posudek diplomové práce

Autorka DP: **Dominika Sedláková**

Název DP: **Role náboženského práva v právním systému Státu Izrael: Koncept „vázané ženy“: Aguna**

Oponent DP: **PhDr. Daniel Boušek, Ph.D.**

Formální záležitosti:

Diplomantka předložila práci, která po formální stránce splňuje veškeré požadavky kladené na diplomovou práci. Práce obsahuje čestné prohlášení, obsah, seznam použité literatury a elektronických zdrojů, poznámkový aparát a do angličtiny přeložené resumé.

Volba tématu a cíl práce:

Přínos diplomové práce, mapující roli náboženského práva v právním systému Státu Izrael se zaměřením na koncept „vázané ženy“, hebrejsky „aguna“, spočívá ve skutečnosti, že pojednává o tématu, jež doposud nebylo v české hebraistice soustavně zpracováno. Práce tak představuje první původní českou studii dané problematiky. Ke kvalitě zpracování nemalou měrou také přispělo autorčino právnické vzdělání. Předložená práce tak představuje poměrně kvalitní „odrazový můstek“ pro další studium.

Způsob zpracování:

Po metodické stránce je práce zcela vyhovující, členěna je logicky a přehledně. Obsah práce autorka rozdělila na tři kapitoly. V první stručně pojednává o dějinách židovské nábožensko-právní literatury a jejich specifikách, v druhé kapitole načrtává dějiny práva Státu Izrael a jeho soudní soustavy a ve třetí, stěžejní kapitole práce podrobně pojednává o židovském manželském a rozvodovém právu, přičemž v jejím závěru se věnuje právnímu postavení „vázané ženy“ a možnostem jejího „vyvázání“ v rámci současného právního systému Státu Izrael.

Diplomantka shromáždila v práci rozsáhlou sekundární literaturu, s níž pracovala kriticky. Jinak poměrně čtivý text práce bohužel ruší občasně chyby v interpunkci, místy nesrozumitelné věty a technické chyby v grafice při transkripci hebrejštiny. K samotné transkripci hebrejštiny autorka vhodně zvolila filologickou transkripci (norma D) navrhovanou v uvedeném článku autorů Pavla Čecha a Pavla Sládka, pouze zapoměla uvést, že se od této normy odchýlila při transkripci hlásky qof, kterou přepisuje jako k. Nabízí se také otázka, zda je v akademickém diskurzu vhodné užití Pěti knih Mojžíšových v překladu Efrajima Sidona. V textu kolísá psaní „s“ v názvu Státu Izrael (viz např. abstrakt) a někdy je užito jen jednoslovného „Izrael“.

Podněty k obhajobě:

K předložené diplomové práci, která téměř vyčerpávajícím způsobem pojednává o právních aspektech spojených s uzavřením či rozvázáním židovského sňatku, bych chtěl učinit jen několik poznámek nebo otázek, které by měly být podmětem k diplomantčině další četbě a práci.

s. 29 – K otázce polygamie, o níž se zde stručně hovoří, bych chtěl autorku upozornit na práci Mordechaje A. Friedmana *Jewish Polygyny in the Middle Ages*, která ukazuje, že polygamie byla v období Káhirske genizy častější, než se doposud soudilo. Stejně přínosný je v daném kontextu třetí díl *A Mediterranean Society* z pera S. D. Goiteina, který je věnován tématu rodiny. Goitein uvádí případy z padesátých let minulého století z prostředí jemenských Židů, kdy starší první žena sama vyhlídla svému manželovi mladou druhou ženu, aby měla buď pomocnici a společníci, anebo za účelem zplození očekávaného mužského potomka. Jakým způsobem Stát Izrael řešil případy polygamních svazků židovských přistěhovalců z arabských zemí (Maroko, Jemen atp.)?

Dekret rabiho Geršoma (rovněž s. 31) zakazující polygamii mohla autorka citovat z knihy Louise Finkelsteina *Jewish Self-Government in the Middle Ages*, s. 23–30 a 139–147, kde se nalézá i poučný komentář. Zajímavá je otázka závaznosti tohoto dekretu ve Španělsku, kde „nebyl znám ještě ve 13. století, přesto se zde polygamie objevovala spíše výjimečně. Důvodem byly zejména dekrety křesťanských vládců, dle kterých pokud měl muž více žen a rozvedl-li se s jednou z nich, musel se rozvést i s ostatními“. V návaznosti na tato slova je pozoruhodný příklad rabiho Hisdaje Crescase, významného filozofa a vůdce španělských Židů v období okolo roku 1391, který se – jelikož španělští Židé neuznávali *herem* rabiho Geršoma – podruhé oženil (1393), aniž by se rozvedl s první ženou. Za tím účelem však musel obdržet zvláštní písemné svolení světských úřadů, které podepsal sám král Juan. Viz W. Z. Harvey, *Rabbi Hisdai Crescas* (Jerusalem: The Zalman Shazar Center, 2010), s. 32. V evropském kontextu mi v práci chybí zmínka titulu Abrahama Grossmana *Pious and rebellious. Jewish women in Medieval Europe*.

s. 45 – Zákon z roku 1953 stanoví, že výhradní pravomoc ve věcech sňatků a rozvodů izraelských občanů mají ortodoxní rabínské soudy. Rýsuje se v izraelské společnosti představa, že by tato pravomoc přináležela také dalším duchovním směrům v rámci judaismu (reformní atp.)?

s. 49 – K tématu *agunot* je myslím relevantní i středověká praxe, o níž hovoří Israel Abrahams v páté kapitole své klasické práce *Jewish Life in the Middle Ages*, kdy manžel dal před delší cestou ženě *a conditional divorce*, který vstoupil v platnost v případě, že se muž ve stanovené lhůtě nevrátil domů.

V již zmiňovaném roce 1391, v němž se začaly po celém území Španělska šířit pogromy provázené konverzemi značného množství Židů, mužů i žen, vyvstal problém „aguny“ nebo „aguna“ v nově se organizujících komunitách s nebyvalou naléhavostí. Existuje k této tématice nějaká literatura? Domnívám se, že jádro práce (III.15–18), které má rozsah deseti stran, by bylo vhodné rozšířit o ukázky z responz řešících rozpad rodin po událostech v letech 1391 a 1492, i když jsem si vědom toho, že práce se soustředí na současné právní prostředí Státu Izrael.

Diplomantka v práci hovoří o legislativních snahách, jak přimět manžela, aby neprodlužoval předání *geṭu* ženě. Nemůže spočívat problém i na straně rabínských soudů, které samy mohou svévolně rozvod prodlužovat? Letos jsem zaznamenal v izraelských médiích, že na nátlak *agunot* Izraelský nejvyšší soud rozhodl, že rabíni, kteří neúměrně prodlužují proces

rozvodu nebo neapelují na muže, aby předal ženě get, budou po stanovené lhůtě penalizováni. Má diplomantka nějaké bližší informace ohledně této otázky?

Závěrem bych chtěl konstatovat, že diplomová práce považuji za velmi podnětnou a přínosnou a doporučuji ji k ústní obhajobě s hodnocením **výborně**.

V Praze, 4. září 2012

PhDr. Daniel Boušek, Ph.D.